

Briefrapport
Vleermuisonderzoek waterbergingsplas de Lepelaar

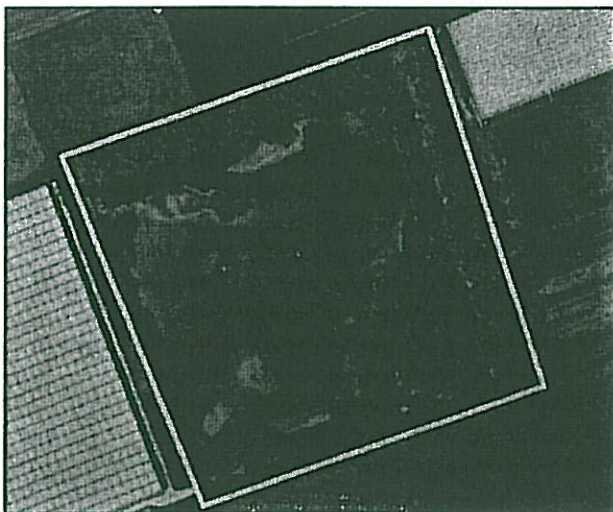

Datum: 17-12-2008
Plaats: Nieuwerkerk aan den IJssel
Auteur: Ing. D. Peereboom
Veldwerk: Ing. D. Peereboom
Opdrachtgever: Gemeente Pijnacker-Nootdorp
Contactpersoon: M. Barendse
Status: Definitief

Adviesbureau E.C.O. Logisch
Klein Hittland 10-79
2911 BR Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 0621670939
Email: algemeen@eco-logisch.com
K.v.K. 24386962 0000
Rek.nr. 123921120
Btw. Nr. NL8159.72.155.B01

De gemeente Pijnacker-Nootdorp is voornemens om een wegverbinding tot stand te brengen tussen de Komkommerweg en de N470. Deze nieuwe weg snijdt door het uiterste noordoostelijke deel van een waterbergingsplas De Lepelaar, gelegen ten zuiden van de Komkommerweg (figuur 1). Eerder onderzoek, uitgevoerd door Bureau Waardenburg en later aangevuld door Tauw heeft de aanbeveling opgeleverd om nader te onderzoeken of/hoe het gebied de Lepelaar wordt gebruikt door vleermuizen en eventueel de Grote bonte specht. Om voldoende gegevens over het gebruik door vleermuizen te verkrijgen, zijn er drie inventarisaties uitgevoerd verspreid door het jaar. Hiermee is getracht de volgende vragen te beantwoorden:

- Komen in het plangebied en meer specifiek in het gebied de Lepelaar vleermuizen voor, zo ja welke soorten?
- Zijn er in het geplande tracé bomen aanwezig die dienen als vaste verblijfplaats van de Grote bonte specht?
- Wat is het effect van de aanleg van de weg op de gunstige staat van instandhouding van eventueel voorkomende vleermuizen?
- Welke compenserende en/of mitigerende maatregelen zijn dan nodig voor de vleermuizen?

Figuur 1. Ligging plangebied

Methoden

Om het belang van het plangebied voor vleermuizen aan te tonen zijn drie vleermuisinventarisaties uitgevoerd in de periode juni tot en met oktober. De inventarisaties vonden zoveel mogelijk verspreid over deze periode plaats, gericht op het inventariseren van verblijfplaatsen en paarplaatsen. Belangrijke verbindingroutes of foerageergebied zijn tevens geïnventariseerd.

De eerste inventarisatie heeft plaatsgevonden op 3 juni 2008 in de avond. In deze periode bevinden de vrouwelijke vleermuizen zich in zogenaamde kraamkolonies.

De tweede inventarisatie heeft plaatsgevonden op 14 juli in de ochtend. In de ochtend is zwermgedrag rond verblijfplaatsen goed waarneembaar.

De laatste inventarisatie heeft plaatsgevonden op 24 september in de avond. Dit is de paartijd voor enkele algemene soorten vleermuizen als de Ruige Dwergvleermuis. Tijdens deze paartijd roepen de mannetjes regelmatig en gedragen zij zich territoriaal. De paarplaatsen zijn tevens aangemerkt als vaste rust- of verblijfplaatsen.

Alle waarnemingen van vleermuizen zijn ingetekend op kaart. Aan de hand van de resultaten is het belang van het plangebied voor vleermuizen ingeschat en is bepaald welke vervolgmaatregelen nodig zijn in het kader van de Flora- en faunawet.

Resultaten

Foerageergebied

Tijdens alle inventarisatierondes zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Tijdens de eerste twee inventarisaties zijn er maar een beperkt aantal foeragerende vleermuizen aangetroffen. Dit betrof enkele gewone dwergvleermuizen, met name langs de singel aan de oostzijde van het plangebied. Langs de singel aan de noordzijde van het plangebied is een foeragerende Ruige dwergvleermuis aangetroffen tijdens de tweede en derde inventarisatie. Tijdens de derde inventarisatie is ook een Gewone grootoorvleermuis aangetroffen. Of deze aan het foerageren was, is niet duidelijk. Vanwege de zogenaamde fluisterzonar van deze soort, die zeer slecht waarneembaar is, is de vleermuis te kort waargenomen om het gedrag te kunnen bepalen.

Als foerageergebied heeft het plangebied een vrij beperkte functie. In principe zou de plas geschikt zijn als foerageergebied voor de Watervleermuis. Door het vrij beperkte oppervlak en het ontbreken van goede verbindingen met overige geschikte wateren ontbreekt deze soort hier. Voor enkele gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen is het plangebied wel van belang als foerageergebied. Deze aantallen zijn echter beperkt.

Verbindingszones

Tijdens de inventarisaties zijn vier soorten vleermuizen voorbijvliegend aangetroffen; de Gewone dwergvleermuis, de Ruige dwergvleermuis, de Laatvlieger en de Rosse vleermuis (figuur 2.). De Laatvlieger en de Rosse vleermuis zijn slechts enkele malen op grotere hoogte voorbijvliegend waargenomen. Deze dieren vertoonden geen bijzondere binding met het plangebied. De Gewone dwergvleermuis is tijdens alle inventarisaties voorbijvliegend aangetroffen langs de oostzijde van het plangebied. Dit betrof slechts enkele individuen. Ook langs de noordzijde van het plangebied zijn enkele voorbijvliegende exemplaren aangetroffen. De Ruige dwergvleermuis is tijdens de tweede en derde inventarisatie voorbijvliegend aan de noordzijde van het plangebied aangetroffen.

Voor de Gewone dwergvleermuis is de oostelijke singel van het plangebied aan de zijde van de weilanden van belang als verbindingroute voor enkele individuen. Voor de Ruige dwergvleermuis is voornamelijk de singel aan de noordzijde van belang. Deze soort zal echter ook gebruik maken van de oostzijde.

Verblijfplaatsen

Na afloop van de tweede inventarisatie zijn alle bomen visueel gecontroleerd op mogelijke verblijfplaatsen. Hierbij is in een gescheurde, sterk overhellende tak halverwege de singel aan de noordzijde van het plangebied een vleermuis aangetroffen. Dit betrof slechts één individu. Tijdens de derde inventarisatie is in de betreffende scheur wederom een vleermuis aangetroffen. Tijdens het uitvliegen is vastgesteld dat dit een Ruige dwergvleermuis betrof.

De waarneming van de voorbijvliegende Gewone grootoorvleermuis is gedaan zeer kort na zonsondergang. Deze soort is normaal gesproken een vrij late uitvlieger. Om deze reden, en de beschikbaarheid van geschikte verblijfplaatsen (oude bomen met holtes en scheuren) valt te verwachten dat de soort verblijft in de singel aan de noordzijde van het plangebied. In de omgeving van het plangebied is zijn weinig geschikte verblijfplaatsen aanwezig.

Paarplaatsen

Tijdens de derde inventarisatie heeft de Ruige dwergvleermuis vanuit de verblijfplaats enige tijd een paarroep laten klinken. Hierna is de vleermuis langs de singel baltsend op en neer gevlogen. Tijdens deze inventarisatie zijn tevens vrij veel baltsende gewone dwergvleermuizen aangetroffen. De meeste van deze baltsterritoria bevonden zich langs de singel aan de oostzijde van het plangebied (figuur 2).

Het plangebied is van vrij grote waarde als paarplaats voor de Gewone dwergvleermuis. Het aantal baltsterritoria is met name aan de oostzijde van het plangebied vrij hoog. De aanwezige bomen doen dienst als paarplaats, evenals een kleinere boom aan de westzijde van het plangebied.

Overige soorten

Tijdens de tweede inventarisatie zijn twee bosuilen aangetroffen in het plangebied. Deze uilen waren vermoedelijk bezig met territorium afbakening. Gezien de afwezigheid tijdens de overige inventarisaties wordt er geen horst in het plangebied verwacht. Er zijn geen spechten waargenomen in het plangebied. Wel is er op één locatie een voedselboom aanwezig met enkele kleine spechtengaten. Deze staat in de singel aan de noordzijde van het plangebied.

Conclusies en aanbevelingen.

Het plangebied bevat de volgende streng beschermde elementen:

- paarplaats en verblijfplaats van de Ruige dwergvleermuis in de singel aan de noordzijde van het plangebied;
- paarplaatsen van de Gewone dwergvleermuis in de singel aan de oostzijde van het plangebied en in een boom aan de westzijde van het plangebied;
- mogelijk een verblijfplaats van de Gewone grootoorvleermuis in de singel aan de noordzijde van het plangebied.

De geplande werkzaamheden hebben voornamelijk invloed op de oostzijde van het plangebied. Indien er voor de werkzaamheden bomen dienen te worden gekapt, is een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk ten aanzien van de aanwezige paarplaatsen van de Gewone dwergvleermuis. Ten aanzien van de verbindingzone en de paarplaatsen dient men rekening te houden met de lichtintensiteit van de straatverlichting langs de geplande weg. Vleermuizen zijn lichtschuw, en zullen dan ook worden verstoord door verlichting. Bij de toekomstige verlichting dient men er zorg voor te dragen dat de lichtemissies beperkt blijven en worden geconcentreerd op de weg. Dit kan door de specifieke armaturen aan te brengen waarbij vrijwel geen strooilicht naar de omgeving optreedt.

Bij volle maan en heldere hemel bedraagt de lichtintensiteit normaal gesproken tussen de 0.12 en 0.25 lux. Bij deze mate van verlichting treedt reeds enige verstoring op van vleermuizen (Haarsma et al., 2006). Als stelregel voor bijvoorbeeld de Meervleermuis geldt dat langere (>20 meter) verlichte stukken waarbij de verlichting boven de 0.5 lux uitkomt dienen te worden afgeschermd. Hoewel de Meervleermuis een zeer lichtgevoelige soort is, en de Gewone dwergvleermuis iets minder gevoelig is, is het aan te bevelen toch deze grenzen te hanteren. Op deze manier is de verstoring op de huidige aanwezige soorten minimaal, en houdt men de optie open dat bijvoorbeeld de Watervleermuis, die ook zeer lichtgevoelig is, in de toekomst het plangebied wel gaat gebruiken.

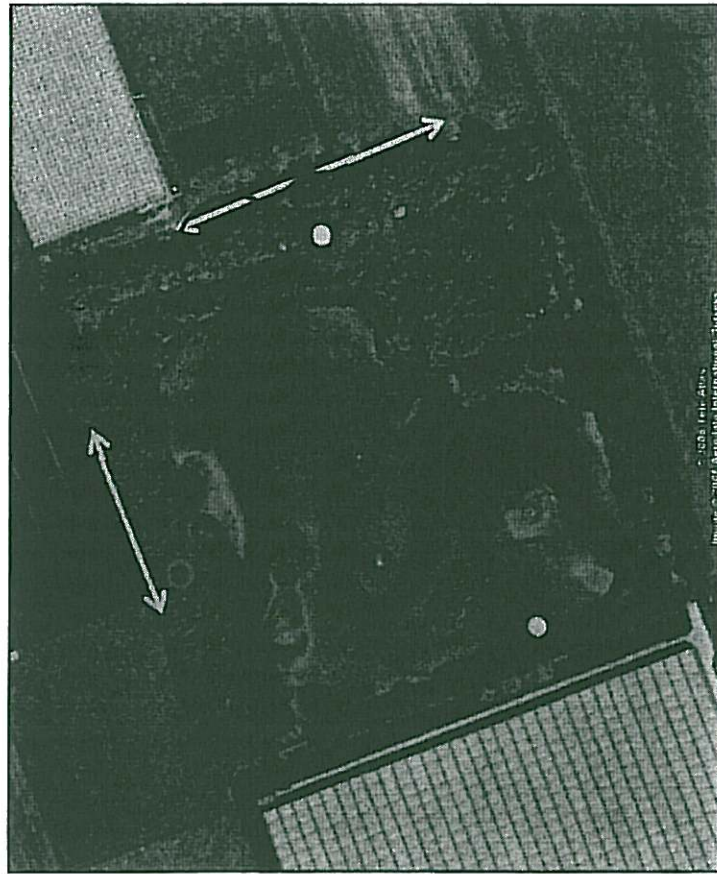
Het is aan te bevelen voorafgaand aan de plaatsing van de verlichting een nulmeting te doen van de huidige lichtemissie, en vervolgens na plaatsing wederom de intensiteit te meten teneinde de emissie te kunnen controleren of de verlichting buiten de stralingszone niet boven de 0.5 lux uitkomt. Indien bovenstaande aanbevelingen ten aanzien van de verlichting worden uitgevoerd, en er geen bomen gekapt worden, is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet nodig. Indien er bomen gekapt gaan worden, is een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk ten aanzien van de paarplaatsen. Voor het verkrijgen van deze ontheffing, zullen compenserende en mitigerende maatregelen nodig zijn. Het behouden van een groot struweel met bomen langs de rand van oostzijde van de Lepelaarsplas en het beperken van de lichtemissie tot maximaal 0.5 lux zal als mitigerende maatregel kunnen dienen. Echter, indien een groot deel van de aanwezige beplanting zal verdwijnen dient dit verlies aan paarplaatsen gecompenseerd te worden. Hiervoor zal in de nabije omgeving van de huidige paarplaatsen hoogopgaande beplanting moeten worden aangebracht, minimaal gelijk aan het te verdwijnen oppervlak. Het is aan te bevelen deze beplanting op enige afstand van watergangen te plaatsen, gezien de negatieve invloed van bladval en beschaduwing op waternatuur.

Ten aanzien van de verbetering van de bereikbaarheid van het plangebied voor vleermuizen is het aan te raden kleinere lijnvormige elementen als houtwallen of struwelen aan te brengen langs de geplande weg. Deze lijnvormige elementen worden door vleermuizen als verbindingroute gebruikt tussen verblijfplaatsen en foerageergebied. Bij het aanbrengen hiervan dient men er voor te zorgen dat minimaal één zijde van het element onverlicht is.

Literatuur

Haarsma, A.J., A. Verkade, A. Voûte, H. Limpens, W. Bongers, F. Bongers, J.W. van der Vegte, P. Twisk (2006): Nederland 'Meervleermuisland! Omgaan met meervleermuizen in het landschap. VZZ, Arnhem.

Figuur 2. Aangetroffen (bijzondere) functies voor vleermuizen gedurende drie inventarisaties

- ← voorbijvliegende gewone grootoorvleermuis
• vliegroule gewone dwerg/ruige dwerg
○ verblijfplaats ruige dwergvleermuis
○ paarterritoria gewone dwergvleermuis
○ zekere paarplaats gewone dwergvleermuis

